

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 493/2020-19

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. októbra 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca), zo sudkyne Jany Laššákovej a sudcu Petra Molnára predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátkou Mgr. Martinou Chorváthovou, A. Kmeťá 28, Martin, ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Martin sp. zn. 20 Em 4/2013 z 25. marca 2019, uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 7 CoE 28/2019 z 28. augusta 2019 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9 Cdo 13/2020 zo 17. júna 2020 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Sťažnostná argumentácia sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. augusta 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDAKOVANÉ],

██████████, ██████████ (ďalej len „sťažovateľ“), doplnená podaním z 31. augusta 2020 vo vzťahu k dovolaciemu konaniu, ktorou namieta porušenie základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Martin (ďalej aj „okresný súd“) sp. zn. 20 Em 4/2013 z 25. marca 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie okresného súdu“), uznesením Krajského súdu v Žiline (ďalej aj „krajský súd“) sp. zn. 7 CoE 28/2019 z 28. augusta 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie krajského súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 9 Cdo 13/2020 zo 17. júna 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol navrhovateľom v konaní o výkon rozsudku (Okresného súdu Martin sp. zn. 20 P 358/2005 z 22. mája 2006; právoplatný 29. júna 2006) vo veci úpravy práv a povinností k maloletému synovi, keďže sa podľa tvrdenia sťažovateľa nariadený styk nerealizoval riadne. V priebehu konania okresný súd rozsudkom sp. zn. 20 P 269/2014 z 29. apríla 2016 zmenil vykonávaný rozsudok. Krajský súd v Žiline na odvolanie otca proti tomuto rozsudku vydal rozsudok sp. zn. 10 CoP 69/2016 z 29. decembra 2016 (právoplatnosť 7. februára 2017, pozn.), ktorým zmenil rozsudok okresného súdu z 29. apríla 2016, čím zmenil vykonávaný rozsudok. Okresný súd uznesením z 25. marca 2019 zamietol návrh sťažovateľa na výkon rozhodnutia s odôvodnením, že existuje ospravedlniteľný dôvod na strane maloletého podľa § 3 ods. 1 a 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 207/2016 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti výkonu rozhodnutia vo veciach maloletých. Okresný súd zohľadnil názor maloletého, ktorý vzhľadom na svoj vek (16 rokov) je schopný kritický vyjadriť svoj názor, že sa s oprávneným nestretáva ani stretávať nechce. Oprávnený mu neposkytuje „dôvody“, pre ktoré by mal záujem sa s ním stretávať. Väzby medzi sťažovateľom a synom sa pretrhli v roku 2017 po zhoršení vzťahu na základe vyjadrenia maloletého pred súdom. Nariadenie výkonu rozhodnutia by vzhľadom na vek a postoj maloletého, ako aj pre správanie oprávneného nebolo v záujme maloletého a neprispelo by k zlepšeniu vzťahov medzi nimi.

3. Sťažovateľ podal 9. mája 2019 odvolanie proti napadnutému uzneseniu okresného súdu z 25. marca 2019, v ktorom namietal najmä, že okresný súd vo veci nekonal 5 rokov, čo malo negatívny vplyv na zmenu vzťahu medzi oprávneným a povinným. Nie je zrejmé, z akého dôvodu okresný súd návrh zamietol, sťažovateľ je presvedčený, že jeho návrh bol podaný dôvodne. Namietal tiež, že nariadeného pojednávania sa nemohol zúčastniť zo zdravotných dôvodov, nebol preto oboznámený s vyjadrením kolízneho opatrovníka ani obsahom výpovede maloletého pred Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Martin, čím boli porušené jeho procesné práva.

4. Krajský súd napadnutým uznesením sp. zn. 7 CoE 28/2019 z 28. augusta 2019 potvrdil uznesenie okresného súdu (právoplatnosť 7. októbra 2019, pozn.). V odôvodnení uviedol, že neboli naplnené zákonné predpoklady na nariadenie výkonu rozhodnutia. Okresný súd postupoval správne, keď vzal do úvahy názor maloletého, ktorý s nariadenou formou stretávania nesúhlasí. Inštitút nariadenia výkonu rozhodnutia nie je nástrojom násilnej zmeny vôle maloletého, pokiaľ jeho názory neboli úmyselne ovplyvnené tretími osobami. Všeobecné súdy musia brať ohľad na najlepší záujem dieťaťa a jeho práva podľa čl. 8 dohovoru. Použitie donucovacích oprávnení je nežiaduce a prichádza do úvahy len v prípade zjavne nezákonného konania rodiča, s ktorým dieťa žije. Iná je situácia, ak rodič, s ktorým dieťa žije, aktívne nebráni styku dieťaťa s druhým rodičom, ale dieťa styk výslovne odmieta. Osobitne významný je tento aspekt, ak je odmietanie rodiča zapríčinené správaním oprávneného rodiča. V konaní sa nepotvrdilo, že by matka maloletému v stretávaní s oprávneným bránila. V závere poukázal na zásadu voľného hodnotenia dôkazov súdom a konštatoval, že okresný súd splnil svoju povinnosť výsledky vykonaného dokazovania riadne vyhodnotiť a odôvodniť rozhodnutie.

5. Sťažovateľ podal 6. decembra 2019 (na poštovú prepravu, pozn.) dovolanie proti rozsudku krajského súdu z 28. augusta 2019 podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), v ktorom namietal, že nesprávnym procesným postupom súdu bolo sťažovateľovi znemožnené uskutočňovať jemu patriace procesné práva v miere porušujúcej právo na spravodlivý proces. Nesprávny procesný postup spočíval podľa sťažovateľa v tom, že mu nebolo doručené vyjadrenie povinnej z 10. apríla 2017 na vyjadrenie, čím stratil možnosť zaujať stanovisko k jej argumentom. Sťažovateľ nemal

možnosť sa k veci vyjadriť ani na pojednávaní 18. marca 2019, pretože sa o jeho uskutočnení dozvedel v ten istý deň po jeho skončení. Napriek tomu, okresný súd na tomto pojednávaní vo veci rozhodol. O nedoručenom vyjadrení povinnej sa dozvedel až pri nahliadnutí do spisu po rozhodnutí krajského súdu.

6. Najvyšší súd napadnutým uznesením zo 17. júna 2020 dovolanie odmietol ako procesne neprípustné (právoplatnosť 11. júla 2020, pozn.). Z odôvodnenia vyplýva, že: *„Rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým bolo v danom prípade potvrdené rozhodnutie súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu oprávneného na výkon rozhodnutia, svojou povahou nespĺňa znaky rozhodnutia vo veci samej. Ide totiž o rozhodnutie vydané vo vykonávacom konaní..., ktorému už predchádzalo rozhodnutie vo veci samej, ktoré je exekučným titulom... Nejedná sa ani o rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, v dôsledku čoho proti takému rozhodnutiu nie je dovolanie podľa § 420 CSP prípustné.“*

7. Sťažovateľ ústavnou sťažnosťou vytýka napadnutému uzneseniu okresného súdu a krajského súdu, že sťažovateľovi nebolo doručené vyjadrenie povinnej z 10. apríla 2017 podané na výzvu okresného súdu, čím stratil možnosť sa k nemu vyjadriť a reagovať na argumenty protistrany. Okrem toho nemal možnosť vyjadriť sa k veci na pojednávaní súdu 18. marca 2019, pretože sťažovateľ sa o ňom dozvedel tohto istého dňa po jeho skončení, predvolanie mu nebolo doručené riadne a včas. Na tomto pojednávaní sa k veci vyjadril maloletý a kolízny opatrovník predložil úradný záznam z jeho vypočutia zo 4. februára 2019 a s uvedenými skutočnosťami nebol sťažovateľ oboznámený pred rozhodnutím okresného súdu. Okresný súd a krajský súd napriek tomu rozhodli na základe tvrdení povinnej. O tom, že vo veci podala povinná vyjadrenie a bol vypočutý maloletý, sa sťažovateľ dozvedel až nahliadnutím do spisu po rozhodnutí krajského súdu. Takýmto postupom boli porušené základné práva sťažovateľa podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy.

8. Doplňujúcim podaním z 28. augusta 2020 sťažovateľ vytýka napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu nesprávnu interpretáciu ustanovenia § 420 CSP, keďže sa nestotožňuje so záverom, že rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, je prípustným predmetom prieskumu len za predpokladu, že ide o ukončenie meritórneho konania.

Sťažovateľ nerozporuje, že nejde o meritórne rozhodnutie, ale upozorňuje na to, že zákonodarca použil spojku „alebo“. Nie je podstatné, či ide o rozhodnutie vo veci samej, najvyšší súd bol povinný prejednať dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa konanie končí. Postupom najvyššieho súdu bola sťažovateľovi podľa jeho názoru odňatá možnosť konať pred dovolacím súdom a porušené jeho základné právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy.

9. Sťažovateľ na základe uvedenej argumentácie navrhuje, aby ústavný súd o jeho sťažnosti nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľa na súdnu a inú ochranu podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 Ústavy SR ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Uznesením NSSR zo dňa 17.06.2020, sp. zn. 9 Cdo 13/2020, Uznesením Krajského súdu Žilina zo dňa 28.08.2019, sp. zn. 7 CoE/28/2019 a Uznesením Okresného súdu Martin zo dňa 25.03.2019, č.k. 20 Em/4/13 boli porušené.

Ústavný súd SR zrušuje Uznesenie NSSR zo dňa 17.06.2020, sp. zn. 9 Cdo 13/2020, Uznesenie Krajského súdu Žilina zo dňa 28.08.2019, sp. zn. 7 CoE/28/2019 a Uznesenie Okresného súdu Martin zo dňa 25.03.2019, č.k. 20 Em/4/13 a vec vracia Okresnému súdu Martin na ďalšie konanie.

Sťažovateľovi priznáva primerané finančné zadostučinenie vo výške 5000,- EUR, ktoré sú Okresný súd Martin, Krajský súd Žilina a NSSR povinní mu vyplatiť spoločne a nerozdielne...

Sťažovateľovi priznáva náhradu trov konania pred Ústavným súdom vo výške 325,42 EUR...“

10. Ešte pred predbežným prerokovaním veci si ústavný súd výzvou z 24. septembra 2020 vyžiadal spisový materiál okresného súdu vzťahujúci sa na napadnuté konanie pre účely overenia tvrdení sťažovateľa o procesnom postupe všeobecných súdov v konaní. Zo zapožičaného spisu vyplýva:

Okresný súd výzvou z 27. marca 2017 dopytoval účastníkov, či sa po zmene rozsudku realizuje určený styk otca so synom a či sťažovateľ trvá na návrhu na výkon rozhodnutia.

Matka maloletého doručila okresnému súdu vyjadrenie 10. apríla 2017, v ktorom tvrdí, že otec sa pravidelne so synom stretáva, že sama navrhla v konaní sp. zn. 10 CoP 69/2016 širší styk otca so synom, a aj tak sa jej nepodarilo otcovi vyhovieť. Vyjadrila presvedčenie, že sťažovateľovi ide skôr o manipuláciu jej voľného času. Uviedla, že syn sa stretáva a stretával s otcom tak často, ako to otcovi vyhovuje. Toto vyjadrenie nebolo osobitne okresným súdom preposlané sťažovateľovi na zaujatie stanoviska.

Sťažovateľ na totožnú výzvu doručil okresnému súdu 28. apríla 2017 vyjadrenie, v ktorom uviedol, že styk sa nerealizuje v určených termínoch, uskutočnil sa od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku krajského súdu štyrikrát (z 12) v stredu a víkendové stretnutia trikrát namiesto šiestich. Zotrval na podanom návrhu, pretože matka protiprávne marí výkon platných rozhodnutí. Došlo k narušeniu väzieb medzi otcom a synom, zhoršeniu prospechu maloletého a obmedzeniu mimoškolských záujmových aktivít syna. Toto vyjadrenie nebolo okresným súdom osobitne preposlané matke na zaujatie stanoviska.

Dňa 4. júla 2018 sťažovateľ udelil generálnu plnú moc na zastupovanie v konaní Mgr. Martine Chorvátovej, kde sa po všeobecnom splnomocnení na vykonávanie všetkých právnych úkonov vrátane doručovania a zastupovania v konaní osobitne advokátka oprávňuje na nahliadnutie do spisu sp. zn. 20 Em 4/2013 (č. 1. 64 súdneho spisu). Odvolanie tohto plnomocenstva sťažovateľ súdu nedoručil ani do právoplatného skončenia konania, rovnako tak jeho vypovedanie zo strany právnej zástupkyne nie je obsahom spisu.

Právna zástupkyňa sťažovateľa 16. júla 2018 nahliadla do súdneho spisu a 11. júla 2018 požiadala okresný súd o vyhotovenie fotokópie celého súdneho spisu, ktoré jej boli okresným súdom vydané 18. júla 2018.

Okresný súd 3. januára 2019 nariadil termín pojednávania na 15. február 2019.

Sťažovateľ sa ospravedlnil z nariadeného pojednávania podaním doručeným 12. februára 2019 z dôvodu jeho práceneschopnosti (odovzdané na poštovú prepravu 11. februára 2019), v dôsledku čoho bolo pojednávanie určené na 15. február 2019 zrušené.

Okresný súd 21. februára 2019 vyzval sťažovateľa, aby v lehote 10 dní predložil vyjadrenie ošetrojúceho lekára o tom, či mu práceneschopnosť neumožňovala zúčastniť sa pojednávania. Do vydania uznesenia okresným súdom na túto výzvu sťažovateľ nereagoval.

Okresný súd nariadil termín pojednávania na 18. marec 2019, na ktoré sa sťažovateľ nedostavil. Elektronicky zaslané (21. februára 2019) predvolanie prevzala právna zástupkyňa sťažovateľa 22. februára 2019 a podľa informácie o výsledku doručenia listinného rovnopisu portálu slovensko.sk (č. 1. 112) bolo predvolanie ako listinný rovnopis doručené sťažovateľovi 18. marca 2019.

Zo zápisnice o pojednávaní z 18. marca 2019 vyplýva, že zachovanie päťdňovej lehoty na prípravu pojednávania vo vzťahu k sťažovateľovi nie je možné zistiť, pretože súdu sa nedoručila informácia o doručení alebo nedoručení zásielky s predvolaním na pojednávanie. Právna zástupkyňa sťažovateľa bola v pojednávacej miestnosti prítomná, avšak bola splnomocnená len na nahliadnutie do spisu. Pojednávanie bolo odročené na neurčito pre účely zváženia ďalšieho procesného postupu.

Na tomto pojednávaní kolízny opatrovník krátkou cestou predložil súdu úradný záznam z výsluchu maloletého Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Martin zo 4. februára 2019, z ktorého vyplýva, že maloletý spor považuje za problém rodičov, ktorý ide mimo neho. Je v piatom ročníku na gymnáziu, dosahuje dobré výsledky, má veľa záujmov a športových aktivít. S otcom sa nestretáva. Odkedy sa otec dozvedel o obsahu jeho výpovede pred sudkyňou, rozhneval sa. Následne ho maloletý navštevoval ešte rok s veľmi obmedzenou komunikáciou, čo maloletého stresovalo a frustrovalo a návštevy u otca z vlastnej vôle ukončil približne v októbri 2017. Momentálne necíti potrebu navštevovať ho, ale bol by rád, keby otec v jeho dospelosti mal záujem stretávať sa s ním a jeho deťmi ako starý otec.

Okresný súd uznesením z 25. marca 2019 zamietol návrh sťažovateľa na výkon rozhodnutia. Elektronicky bolo uznesenie odoslané súdom 26. marca 2019 kolíznemu opatrovníkovi, matke a sťažovateľovi. Sťažovateľovi bolo podľa oznámenia o výsledku doručovania z portálu slovensko.sk listinne doručené uznesenie 23. apríla 2019.

Sťažovateľ doručil osobne do podateľne 27. marca 2019 ospravedlnenie z pojednávania konaného 18. marca 2019 s odôvodnením, že jeho práceneschopnosť trvá naďalej od 15. februára 2019 a priložil výmenný lístok všeobecného lekára s textom: „*Stav vyžaduje celodenné ošetrovanie s kludovým režimom na lôžku v režime PN*“ z 15. februára 2019.

II.

Relevantná právna úprava

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

13. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

14. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

16. Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní rovní.

17. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

18. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

III.

Predbežné prerokovanie sťažnosti

A. K napadnutému uzneseniu okresného súdu

19. Proti napadnutému uzneseniu okresného súdu bol sťažovateľ oprávnený podať odvolanie, čo aj využil. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľa v danom prípade vylučuje právomoc ústavného súdu. Ústavný preto s poukazom na čl. 127 ods. 1 ústavy túto časť sťažnosti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

B. K napadnutému uzneseniu krajského súdu

20. Napadnutému uzneseniu krajského súdu sťažovateľ vytýka, že nebola zjednaná náprava tvrdených procesných pochybení okresného súdu (nedoručenie vyjadrenia povinnej zo 4. októbra 2017 a uskutočnenie pojednávania bez včasného a riadneho predvolania sťažovateľa). S tým sťažovateľ spája porušenie svojho práva na spravodlivý proces a na súdnu ochranu. Ide o totožné námietky ako v dovolaní.

21. Ústavný súd zo zapožičaného spisu zistil, že sťažovateľ 4. júla 2018 udelil právnej zástupkyňi plnomocenstvo na zastupovanie s formuláciou: „*aby ma... vo všetkých právnych veciach zastupovala, aby vykonávala všetky právne úkony, prijímala doručované písomnosti, podávala návrhy a žiadosti..., podávala opravné prostriedky..., to všetko i vtedy, keď je podľa právnych predpisov potrebné osobitné splnomocnenie. Toto splnomocnenie dávam i v rozsahu práv a povinností podľa... Občianskeho súdneho poriadku. Vo vyššie uvedenom rozsahu ho splnomocňujem vo veci nahliadnutia do spisu na Okresnom súde v Martine č.k. 10Em 4/2013.*“. Z uvedeného vyplýva, že sťažovateľ splnomocnil právnu zástupkyňu na komplexné zastupovanie v konaní vrátane doručovania písomností. Osobitné uvedenie konkrétneho úkonu je vzhľadom na obsah plnomocenstva ako celku nadbytočné a nie je spôsobilé účinne zúžiť jeho rozsah len na tento jediný úkon. Na základe tejto plnej moci právna zástupkyňa vyžiadala a 18. júla 2018 jej boli okresným súdom vydané fotokópie celého spisu vrátane sporného vyjadrenia povinnej zo 4. októbra 2017, o ktorom sťažovateľ tvrdí, že nemal možnosť sa s jeho obsahom oboznámiť. Odo dňa 18. júla 2018 mal do rozhodnutia okresného súdu 18. marca 2019 dostatok času zaujať k nemu stanovisko, ak by to považoval za potrebné. V tejto súvislosti preto nemožno uvažovať o porušení jeho práva na spravodlivý proces, aj keď je pravdou, že okresný súd procesne pochybil, keď ho nezaslal sťažovateľovi.

22. Sťažovateľ ďalej namieta, že nebol riadne a včas predvolaný na pojednávanie, ktoré sa konalo 18. marca 2019. Jeho právnej zástupkyňi bolo predvolanie na pojednávanie doručené 22. februára 2019, on osobne si predvolanie prevzal až 18. marca 2019. Jeho právna zástupkyňa bola na pojednávaní prítomná a nič jej nebránilo riadne zastupovať jeho záujmy s odbornou starostlivosťou, prípadne ospravedlniť jeho neúčast' a trvať na konaní v jeho prítomnosti. Tvrdenie zástupkyne o splnomocnení len na nahliadnutie do spisu nekorešponduje obsahu plnomocenstva obsiahnutého v spise, ktoré nebolo ani účinne odvolané sťažovateľom ani vypovedané právnu zástupkyňou. Postup právnej zástupkyne teda ústavný súd považuje za obštrukčný, nepoživajúci ochranu (čl. 5 CSP). Ani do vydania uznesenia okresného súdu sťažovateľ nereagoval na výzvu okresného súdu z 21. februára 2019, ktorou ho vyzval, aby v lehote 10 dní predložil vyjadrenie ošetrojúceho lekára o tom, či mu práceneschopnosť neumožňovala zúčastniť sa pojednávania

15. februára 2019. Neúčast' sťažovateľa na pojednávaní 18. marca 2019 s prítomnosťou jeho právnej zástupkyne, ktorá bola riadne a včas predvolaná na pojednávanie, je prejavom jeho slobodnej vôle a procesnej zodpovednosti. Ani v tomto postupe nemožno vzhliadnuť pnutie s označenými ústavnými právami sťažovateľa.

23. Ak teda sťažovateľ krajskému súdu vytýka, že nezohľadnil tvrdené procesné nedostatky a nezrušil uznesenie okresného súdu, ústavný súd uzatvára, že sťažnostné námietky sú zjavne neopodstatnené, pretože nesignalizujú možnosť zrušenia napadnutého uznesenia krajského súdu po prípadnom prijatí sťažnosti na ďalšie konanie, a preto ústavný súd v tejto časti ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

C. K napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu

24. Pokiaľ ide o základné práva a slobody, ústava rozdeľuje ochranu ústavnosti medzi všeobecné súdy a ústavný súd. Systém tejto ochrany je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd [čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy (napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 49/01)].

25. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov (II. ÚS 193/2010). Do právomoci ústavného súdu v konaní podľa čl. 127 ústavy však patrí kontrola zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie právnych noriem súdmi s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Skutkové a právne závery súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02, III. ÚS 271/05, III. ÚS 153/07). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie,

teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy.

26. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu súčasťou základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je ústavne súladný výklad právnych noriem. Každý má právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, pričom k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná právna norma (napr. II. ÚS 249/04, IV. ÚS 77/02). Aj v konaní o sťažnostiach fyzických osôb a právnických osôb podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd uplatňuje zásadu prednosti ústavne konformného výkladu, v rámci ktorej uprednostní ten výklad právnej normy, ako aj súvisiacich právnych noriem, ktorý zabezpečí plnohodnotnú, respektíve plnohodnotnejšiu realizáciu ústavou garantovaných práv (IV. ÚS 96/06, II. ÚS 148/06).

27. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia v súvislosti s právnym posúdením ide aj vtedy, ak ústavný súd zistí že dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

28. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd musí súčasne vychádzať z toho, že práve tieto súdy majú poskytovať v občianskom súdnom konaní materiálnu ochranu zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09).

29. Uvedené povinnosti najvyšší súd nespĺnil, keď v dôsledku zvolenia nesprávneho zužujúceho výkladu § 420 písm. f) CSP v neprospech sťažovateľa procesne odmietol dovolanie sťažovateľa. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné „*proti každému*

rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces“. Zákonný text pri zohľadnení pravidiel formálnej a právnej logiky formuluje dve samostatné rovnocenné alternatívy a z jeho znenia nevypláva, žeby rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, bolo spôsobilým predmetom dovolacieho prieskumu len za predpokladu, že sa ním končí meritórne hmotnoprávne nachádzacie konanie, ako to dovolací súd požaduje. Spôsobilým predmetom dovolacieho konania je podľa zákonného ustanovenia tak každé rozhodnutie odvolacieho súdu v merite veci, ako aj každé jeho rozhodnutie, ktorým sa konanie končí, a to bez ďalších podmienok. Inak by zákonodarca zvolil napr. formuláciu „ktorým sa takéto konanie končí“ alebo „ktorým sa meritórne konanie končí.“ Podľa čl. 3 ods. 2 CSP výklad tohto zákona nesmie protirečiť tomu, čo je v jeho slovách a vetách jasné a nepochybné. Najvyšší súd túto implicitnú podmienku vyvodil účelovým výkladom, ktorý však zužuje prístup oprávnených subjektov k dovolaciemu súdu, a je preto celkom zjavne v neprospech dovolateľov. V prípade viacerých do úvahy prichádzajúcich výkladových alternatív aj procesných noriem je všeobecný súd povinný zvoliť ústavnokonformný výklad. Takým je vždy ten, ktorý poskytne plnohodnotnejšiu realizáciu ústavných práv oprávnených subjektov. Zákonný rozsah dovolacieho prieskumu vymedzením jeho predmetov je úpravou nielen podmienok aktívnej procesnej legitímácie dovolateľov, ale aj právomoci najvyššieho súdu, a preto je nevyhnutné vychádzať striktne z doslovného textu zákona s prihliadnutím na čl. 2 ods. 2 ústavy a jeho rozsah nerozširovať, ale ani nezužovať výkladom. Prístup uplatnený najvyšším súdom v tejto veci trpí druhovo rovnakou nesprávnosťou, ako to bolo pri výklade „zákazu kumulácie dovolacích dôvodov“, ktorý ústavný súd tiež nepovažoval za akceptovateľný.

30. Ústavný súd teda konštatuje procesné pochybenie najvyššieho súdu pri odmietnutí dovolania ako neprípustného z dôvodu, že napadnuté uznesenie krajského súdu nie je spôsobilým predmetom dovolacieho prieskumu. Zároveň však ústavný súd má na zreteli, že sa konštantne riadi zásadou minimalizácie svojich zásahov do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ako aj zásadou hospodárnosti konania a procesnej ekonómie. V tomto prípade nie je bez významu ani predmet konania (výkon rozhodnutia

o starostlivosti o maloletého), ktorý si vyžaduje čo najskoršie vyriešenie veci. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu krajského súdu ústavný súd uplatnil svoju právomoc a preskúmal namietané pnutie odvolacieho rozhodnutia a postupu odvolacieho súdu so základným právom sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces, čím poskytol relevantné odpovede na námietky sťažovateľa, ktoré boli po obsahovej stránke totožné s dovolacími námietkami so záverom, že nezistil namietaný rozpor procesného postupu krajského súdu (okrem iného aj) s právom sťažovateľa na spravodlivý proces. Preto by bolo neefektívne a neúčelné zrušiť uznesenie najvyššieho súdu a zopakovať proces prieskumu v rovnakom rozsahu dovolacím súdom. Sťažovateľovi teda ani prípadné zrušenie dovolacieho rozhodnutia nemôže priniesť vecne iné či právne priaznivejšie postavenie. Zrušenie uznesenia najvyššieho súdu by bolo vedené len snahou o dosiahnutie procesného purizmu, čo v prípade konania o mimoriadnom opravnom prostriedku (teda po právoplatnosti rozhodnutia o návrhu sťažovateľa) nemá význam. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd celkom výnimočne a s prihliadnutím na všetky osobitné okolnosti prípadu uzatvára, že nesprávne právne posúdenie najvyššieho súdu v tomto prípade nedosiahlo intenzitu ústavnej relevancie a ústavnú sťažnosť aj v tejto časti odmieta podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

31. Keďže bola sťažnosť odmietnutá ako celok, bolo bez právneho významu zaoberať sa ostatnými v nej uvedenými návrhmi.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. októbra 2020

Luboš Szigeti
predseda senátu